

母音 ɛ, ą

母音 ɛ, ą はたいていの場合、過剰修正を伴って発音される傾向があるようです。しかしながら、ポーランド語、とりわけ口語では、それらはあるコンテキストにおいてしか現れません。従って、ɛ と ą の音を、単語のどの場所においても完全な鼻母音として発音してしまうと、音声的な誤りになってしまうのです。また、語末の ɛ をていねいに発音しようとする、母語の干渉がさらに加わって、鼻音化したeの音、つまりŋ で終わってしまうことがあります。例えば、*sien, myślę, dziękuję, japońskiej, trenują, trochę, proszę* というように。

一般的に、教科書には ɛ と ą が鼻母音として現れるのは摩擦音の前だと書かれています¹⁹。例えば：

¹⁹ 最近の研究では、同時性鼻母音は現代ポーランド人の発音には現れないという結果が出ている。D. Ostaszewska, J. Tambor (2002)を参照のこと。しかしながら、学生にとって問題点が理解しやすいようにということ、そして ɛ, ą の非同時的発音の表記の理解の難しさを考慮して、本書では伝統的な鼻母音の発音を提案している。

[sz]の前: książka [ksiąszka], ciężki [ciężki]

[z]の前: książkę, księżyc

[s]の前: wąski, często

[z]の前: brązowy, język

[ś]の前: sąsiad, częściej

また同時性の鼻母音は、語末の *ą*、例えば *jedzie drogą, oni idą, pracują, rusz głową, z mamą* などの語において現れます。

上記のような状況で現れる鼻母音は、「選手」「温泉」「遠足」「演奏」など、素早く発音された時の日本語の「ん」に似ています。

上に挙げた以外の状況では、ポーランド語では鼻母音は現れません。音声学では時折、語末の *ę* の不完全な鼻母音化についての言及があります。しかし実際話し言葉において鼻母音は現れません。また、学生の発音で語末の *ŋ* の音が現れがちなを見ると、語末の *ę* は全く鼻母音化せず、*e* として発音するように、という提案が最適でしょう。

過去時制において *l* もしくは *ł* の前に *ę* と *ą* が現れるときには、*e* また *o* として発音されます。例えば、*wziął [wzioł], płynął [płynoł], stanęli [staneli], zaczęli [zaczeli]* など。

破裂音、破擦音の前に *ę* や *ą* が現れる場合には一つの鼻母音としてではなく二つの音の組み合わせとして現れます。これに関しては、具体的な例を挙げながら順に見ていきましょう。

I. 以下の単語に関しては、完全な鼻母音として *ę, ą* を発音する：

chodzą, myślą, mogą, jedzą, czytają, mieszkają, słuchają, wiedzą, znają, piją, piszą, muszą, niosą, śpią, idą, trenują, Japonią, Polską, piosenką, ręką, drogą, sukienką, z mamą, siostrą, kobietą, dziewczyną, aktorką, lekarką, książką [ksiąszką], ciężki [ciężki], mąż [mąsz], mężczyzna [męszczyzna], księżyc, książkę, szczęście, geś, część, sąsiad, usiąść, brązowy, język, wąski, często, tęsknić, mięso, wasy, zwycięstwo, gęsty, poczęstować, wachać, zwęzić.

II. *ę, ą* をそれぞれ *e, o* と発音する場合：

myślę [myśle], chodzę [chodze], mogę [moge], piję [pije], piszę [pisze], muszę [musze], niosę [niose], śpię [spie], idę [ide], trenuję [trenuje], robię [robie], myślę się [myle sie], mówię [mówie], dziękuję [dziękuje], proszę [prosze], trochę [troche], imię [imie], ramię [ramie], zaczął [zaczoł], wziął [wzioł], płynął [płynoł], krzyknął [kszyknoł], stanął [stanoł], kopnął [kopnoł], zginął [zginoł], zaczęli [zaczeli], wzięli [wzieli], pragnęli [pragneli], zaczęły [zaczely], wzięły [wziely], stanęły [stanely].

III. 破裂音(p, b, t, d, k, g)、破擦音(c, dz, cz, dź, ć, dź)の前に現れた場合の ę と ą の発音に関しては以下のルールが適用される :

ę + 破裂音もしくは破擦音 = e + 破裂/破擦音と同じ調音位置の鼻音

ą + 破裂音もしくは破擦音 = o + 破裂/破擦音と同じ調音位置の鼻音

例を見てみましょう :

ę + p // b = **em** + p // b → p, b, m の調音位置は両唇であるため。

zęby [zemby], głęboki [głęboki], bęben [bemben], gołębie [gołębie], krępować się [krepować się], dostępny [dostempny], wstępny [fstempny]

ą + p // b = **om** + p // b → p, b, m の調音位置は両唇であるため。

kaćpać [kompać], skąpy [skompy], trąbka [trompka], dąb [domp], ząb [zomp]

ę + t // d // c // dz = **en** + t // d // c // dz

→ t, d, c, dz, n のどの発音においても、舌先が歯の後ろ側の同じ場所に触れるから。

święta [świenta], chętnie [chentnie], zajęty [zajenty], obojętny [obojentny], mięta [mienta], wędkarz [wentkasz], będę [bende], tędy [tendy], kolędy [kolendy], ręce [rence], więcej [wiecej], miesiący [miesiency], między [miendzy], pieniędzy [pieniendzy], prędzej [prendzej]

ą + t // d // c // dz = **on** + t // d // c // dz

→ t, d, c, dz, n のどの発音においても、舌先が歯の後ろ側の同じ場所に触れるから。

błąd [blont], pamiętka [pamiontka], początek [poczontek], wąpć [wontpić], dziesiąty [dziesionty], porządek [porzondek], oglądam [oglon dam], stąd [stont], mądry [mondry], gorąco [goronco], miesiąc [miesionc], pieniądze [pieniondze]

ę + cz // dź = **eń** + cz // dź

→ cz, dź, ń のどの発音においても舌先が歯茎の同じ場所に触れるから。

ręcznik [reńcznik], tęcza [teńcza], zmęczony [zmeńczony], tysięczny [tysieńczny], wdzięczny [wdzieńczny], miesięczny [miesieńczny], wyręczać [wyreńczać]

ą + cz // dź = **oń** + cz // dź

→ cz, dź, ń のどの発音においても舌先が歯茎の同じ場所に触れるから。

rączka [roŋczka], włączyć [włoŋczyć], gorączka [goroŋczka], łącznie [łoŋcznie], pączek [poŋczek],
zajączek [zajoŋczek]

ę + ć // dź = eń + ć // dź

→ ć, dź, ń のどの発音においても前舌が硬口蓋の同じ場所に触れるから。

pięć [pieńć], zajęcia [zajeńcia], zdjęcie [zdjeńcie], chęć [cheńć], będzie [beńdzie], wszędzie
[wszeńdzie], sędzia [seńdzia], łabędzie [łabeńdzie]

ą + ć // dź = oń + ć // dź

→ ć, dź, ń のどの発音においても前舌が硬口蓋の同じ場所に触れるから。

zamknąć [zamknońć], wziąć [wziońć], wyjąć [wyjońć], błędzić [błońdzić], wsiądzie [wsiońdzie],
sądzić [sońdzić]

ę + k // g = eŋ + k // g

→ k, g, ŋ のどの発音においても後舌が、軟口蓋の同じ部分に触れるから。

ręka [reŋka], dziękuję [dzieŋkuje], piękny [pieŋkny], większy [wieŋkszy], dźwięk [dźwieŋk], Węgry
[Weŋgry], błękitny [błeŋkitny]

ą + k // g = oŋ + k // g

→ k, g, ŋ のどの発音においても後舌が、軟口蓋の同じ部分に触れるから。

pociąg [pocioŋk], łąka [łoŋka], mąka [moŋka], ciągle [cioŋgle], ciągnąć [cioŋgnońć], pająk [pajoŋk],
pąki [poŋki], ściągawka [ścioŋgawka]